

Фото люб'язно надано автором

Володимир Лис — відомий український журналіст, прозаїк і драматург. Його називають справжнім народним письменником, у якого тісно переплетені історія і сучасність. Він є володарем численних престижних літературних премій, серед яких титул «Золотий письменник України»; багаторазовим призером «Коронації слова», автором уже легендарного «Століття Якова» — «Найкращого роману десятиріччя», що ліг в основу однієї з найбільш успішних екранізацій останніх років.

ЦЕЙ РОМАН ВІДЗНАЧЕНИЙ
ГРАН-ПРІ «КОРОНАЦІЇ СЛОВА»

Людина припливає на безлюдний острів, щоб покінчити з життям. Лунає фатальний постріл з рушниці. Фінал життєвої трагедії? Але виявляється, що це може бути початком химерної та захопливої історії, де переплітаються минуле і майбутнє, любов і боротьба за своє «я», шлях до себе й інших, втеча і повернення. Де тільки Пінга і Понг, зайці з дивного острова посеред лісового озера, здатні врятувати самогубця. Де можна виправити минуле і змінити майбутнє. Як це зробити?

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-7124-1

9 786171 271241

ВОЛОДИМИР ЛИС

Острів Сильвестра

ВОЛОДИМИР
ЛИС

Острів Сильвестра

*Від Золотого
письменника України*

Володимир Лис

Острів Сильвестра

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2020 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
Л63

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Анастасія Попова*

ISBN 978-617-12-7124-1

- © Лис В. С., 2019
- © Depositphotos.com / foto-vincek, обкладинка, 2020
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

ЧАСТИНА ПЕРША

ТІЛО

...ми нічого не знаємо про його тіло. Здогадуємось,
що воно хворе. Виникає спокуса описати це тіло.

*З ненадрукованого есею-рецензії Сильвестра Васильчука
«Останнє оповідання Михайла Коцюбинського»*

1

Він приплив на острів і застрелився.

2

Він приплив на острів, припнув до берега човна,
дістав з човна рушницю і застрелився.

3

Він приплив на цей маленький безлюдний острів,
розташований майже посередині лісового поліського

озера, припнув до берега човна, дістав із човна рушницю і застрелився.

4

Уже коли припнув човна, він озирнувся. Сонце поволі сідало за ліс, хоча й торкнулося лише вершків дерев, кидало на воду золотаво-червонясті відблиски, і вона здавалася від того теж червоною.

«Як моя кров, коли вона витікатиме», — подумав чоловік, який приплив на човні. (Човен старий, розсохлий, залатане днище: шматки сосни й дуба, в одному місці заткнуто прямокутником соснової кори, по боках у двох місцях просмолено, одним словом, цей човен міг би багато чого розповісти.)

Думка про кров його потішила. Непогана остання думка. Проста і холоднокрівна. Так і повинно бути. Він дістав із човна рушницю, звів курок, торкнувся рукою шматка холодного металу.

5

Ще коли він плив сюди, то побачив, як з-за лісу над озером вилітає журавлиний ключ.

«Чому журавлі, літо ж тільки починається? — подумалось йому. — Ці журавлі несправжні. Вони з моєї уяви. Рядок з ненаписаної поезії. Гм... Треба запам'ятати...»

Він подумав, що це буде останній зблиск пам'яті. Журавлі в його пам'яті проживуть довше, ніж

журавлі в його очах. В очах? Але ж цих журавлів не було...

І тут він подумав, що ці птахи вилітають з осені його душі. Осені, яка не настане. Осені, що минула. Ще один рядок.

Крізь цю осінь парком бігла до нього Ліда. Поли її пальтечка підхоплював осінній вітер. Той вітер силувався її підняти.

Він став налягати на весла. Тільки так можна було втекти від дівчини, яка бігла до нього крізь осінь, крізь листя, крізь шум гілля, з якого листя ще не опало, крізь гілляччя, яке хапало її за руки, крізь хащу, що виростала з цього гілляччя, крізь туман, сизий і сивий, схожий на велике сіре полотно, на якому проступають обриси цього парку, швидше лісу, де кожне дерево розростається до неймовірних розмірів.

Дівчина, що бігла, ставала дедалі більшою й більшою. Вона доростала до висоти дерев, її руки простягалися над парком-лісом, а поли пальта ставали хмарами.

«Ідіотське прагнення до красивості, — подумав він. — Я ніколи його не позбудуся. Навіть перед смертю. Воно мов той нав'язливий пес у реп'яхах, що йде і йде, проводить до самого дому, а ти ще довго пам'ятаєш його погляд. Ну що ж, мій пес провів мене до цього острова».

Він знав, що Ліда ніколи не добіжить до нього. А якщо добіжить, то поглине його, немов цей туман ліс, немов осінь поглинула літо, немов... Досить!

Він дістав із човна рушницю. Рушниця була старою, ще з радянських часів. Хтозна, через скільки рук вона пройшла, перш ніж потрапити до нього. А може, й ні. Може, вона належала тільки Петрові? Тобто не Петрові, а Георгієві. Петро теперішній, йому рушниця вже не могла належати.

Він побачив, як чоловік стоїть біля порога й озирється. Він чогось немовби шукає в хаті, яку збирається покинути. Цей чоловік — він сам.

— Можна я візьму цю рушницю? — зрештою питає він.

— Рушницю? — Ніна подивилася не те щоб здивовано, а так, немовби вони зустрілися після довгої, страшенно довгої розлуки, тільки до радості від зустрічі примішується нерозуміння: навіщо він повернувся?

Він десь уже бачив цей погляд, такий самий погляд, його так зустрічали. Ліда? Ні, то була ця жінка, котра стояла перед ним. Так, він зустрічався саме з Ніною. Чомусь пам'ять йому підказувала, що мало бути тільки з Ніною. Але пам'ять не могла здобути саму суть згадки — де і коли? Де і коли, ось у чому суть. Де і коли?

— Рушницю. — Він шукав поглядом те, що хотів забрати і не міг знайти.

Утім, він знав, де рушниця висить. У коморі, відразу за дверима, на цвяшкові, міцному, як і все у цій хаті. За час життя тут він кілька разів підходив і глядив рушницю своїми довгими тонкими пальцями.

— Навіщо тобі рушниця?

Ніна вже дивилася стривожено. Справді стривожено, сполохано, і це його порадувало. Певне, він цього чекав?

— На пам'ять про тебе. Мушу ж я щось залишити собі на пам'ять.

— Спогад. — Вона кволо посміхається. — Хоча спогади в тебе будуть недобрі. І це закономірно. Я на тебе зовсім не ображаюся. Не ображатимуся, — поправляється вона. — Не ображатимуся за спогади, за слова, які б ти сказав. Усе закономірно.

«Навіщо?» — він не вимовив цього слова.

«Навіщо все це було потрібно?» — таким мало бути продовження запитання.

— Я принесу тобі рушницю, — сказала Ніна й пішла до комори — швидко, поспішно.

Чи йому здалося?

7

«Тепер я себе обдурюю, — подумав він. — Обдурюю. Обдурюю не спогадом, а перериванням цього спогаду, його спотворенням».

Перед його очима постала червона безформна пляма. Потім вона стала чомусь фіолетовою і почала набувати якихось знайомих обрисів. Обрис острова? Жінки?

Він ще раз озирнувся. Над островом володарювала тиша. Сонце сяде, сховається за лісом ще за якусь годину, а то й дві. Може, почекати, доки воно сяде, доки над островом розпростає крила вечір, ліпше

ніч, а тоді в темряві зробити те, що задумав? Він все одно зробить. Усе вже вирішено, він відступати не звик, сенсу далі продовжувати фізичне існування його тіла нема, то яка різниця, коли прикласти цю рушницю до грудей?

Різниця була, і він це добре знав. Відтягуючи час, він програвав поєдинок із самим собою. З тим, ким він є. Пострілу все одно ніхто не почує. Озеро лісове, до найближчого села шість кілометрів, це він знає напевне.

Озирнувши острів утретє й востаннє, він ще подумав, що годилося б його оглянути. Острів мав форму спотвореного неправильного чотирикутника. Прикинувши на око, можна було визначити, що його площа соток п'ятнадцять-двадцять, ну, може, двадцять п'ять, хоча навряд. З того краю, до якого він причалив, берег був піщаний, далі росла вже доволі густа трава, за якою розпочиналися кущі верболозу. За кущами гайочок вільшняку, обіч, наче вибігли з того гайка, три берізки — дві майже зрослися, третя збоку. Ще далі, на віддалі метрів десяти від беріз — єдина розщеплена і розкарячкувата сосна. Схожа на жінку, що нахилилася над озером — може, збиралася прати. «Випрати мою пам'ять», — подумав.

«Огляд закінчено, — подумав далі він і вперше посміхнувся. — Усе інвентаризовано. На траві валяються обривки газет, он сліди й вогнища, значить, тут хтось був, наімовірніше, цієї весни. Можливо, на Пасху, День Перемоги чи ще якесь свято. А може, й просто припливла якась компанія. На щастя, я не

захопив із собою сірників. Отож спокуси й собі розкласти вогнище нема. Нема й потреби. Все, фінита. Кінець третього акту. Рушниця стріляє».

Він приклав рушницю до грудей. Тоді витяг із кишені змайстрований напередодні хитрий пристрій. Це був мотузок зі свого роду лещатами на кінці. Лещата він прикріпив до шнурка, далі обмотав мотузком цівку рушниці, лишивши між лещатами і цим кінцем зазор. Тоді рештки мотузка взяв собі до руки. Лівої, бо правою він буде підтримувати рушницю. Стріляти мусить у серце, спотворювати обличчя, заганяти кулю до рота чи розносити підборіддя він не хоче. Навіть якщо його тіло тут на острові й розкладеться.

«Все, репетицію закінчено», — подумав спокійно, на диво спокійно, начеб то був не він.

8

Телеграма прийшла у вівторок під вечір. Ліда зателефонувала йому на роботу і прочитала текст: «Помер Георгій похорон четвер якщо зможеш приїжджай Ніна». Він спочатку не міг збагнути — від кого телеграма?

— Хто це такий, Славо? — спитала Ліда.

Вона його називала Славою, Славиком, Славунчиком, Славчиком, хоча справжнє його ім'я було Сильвестр.

— Не Сильвиком же тебе називати?

— Не Сильвиком, — згодився він.

...Хоча чому? Сильвик... Славик... Ха...

— Хто такий? — перепитав тепер.

І тут він згадав. Згадав і страшенно здивувався. Чому Ніна прислала цю телеграму? Та він же її років... років десять як не бачив. Ні, навіть одинадцять чи й дванадцять. А її чоловіка, тепер уже покійного чоловіка, бачив узагалі лише двічі в житті. Двічі, хто він йому такий?

— Це чоловік моєї однокласниці. Я його майже не знав, — навіщось додав.

— Однокласниці? З твого села?

— Так. Але вона живе в іншому селі. І в іншому районі.

— Ти поїдеш? — спитала Ліда.

— Не знаю. Навіщо?

Він справді не знав, чи поїде. Тоді не знав. Дивна телеграма зі словом «приїжджай» — хіба на похорон запрошують? Авжеж, мовби й запрошують, але якось не так. І хто він для Ніни і для її чоловіка? Однокласник? Який після школи вряди-годи бачився з нею. З її чоловіком узагалі лише двічі. Перший раз випадково в селі, мовляв, це мій чоловік, познайомся. Чоловік був високим, височенним, Ніна діставала йому ледве до плеча, до якого тулилася примруженим кошеним (він так подумав чомусь, але чому так подумав?), і її очі випромінювали чи то гордість, чи то якусь затаєну тривогу. Чоловік соромливо тицьнув руку — Георгій, — здавалося він соромиться і цієї своєї великості, довжелезності, загорілості-чорноти (мало не мулатського кольору), сили, незграбності, всього, що характеризує саме його на цьому світі. Георгій,

певне, хотів би бути меншим, хоча б таким, як його дружина, але оскільки це не вдавалося, то наче вибачався за це перед іншими.

«Цікаво, чи він такий і в ліжку?» — подумав тоді Сильвестр. Мав на увазі — сильний і сором'язливий.

Думка була недоречна посеред їхнього села. Посеред їхнього життя. На свято Спаса, де годилися інші думки.

— Ти ходив сьогодні до церкви? — раптом спитала Ніна.

— Ні, — зникнув Сильвестр і чомусь додав: — Мама ходила.

Ніна підійшла до нього ближче, торкнулася руки. Кінчиками пальців, наче боязко.

— Я б хотіла, щоб ти пішов. Постав за нас свічку. За наше щастя. Я маю дуже доброго чоловіка і гарного хазяїна.

Вона повторила якимось так, мовби того її чоловіка не було поруч. Але про те він подумав уже пізніше.

Уночі, після отримання телеграми про смерть Георгія, він пригадав цей епізод. Ще пригадав її листи з інституту, де Ніна вчилася на економіста. Її листи з детальними розповідями про своє інститутське кохання. «Ти в мене найліпша подружка, якій я можу звірити усе, що маю на душі», — це фраза із одного з тих листів, яка врізалася в пам'ять.

Подружка? Подружка! Після того листа він дав слово ніколи більше їй не писати.

Він дотримав слова. Не написав більше жодного листа. А вона продовжувала писати.

Сильвестр Васильчук був філологом. Навіть більше, кандидатом філологічних наук. На момент отримання телеграми про смерть Георгія, чоловіка Ніни, він був уже докторантом, тобто навчався в докторантурі столичного університету і писав докторську дисертацію. Власне, було вже написано вступ і дві частини із запланованих чотирьох. Тема його кандидатської дисертації була така: «Три поети. Порівняльна характеристика й аналіз філософії, зображальних засобів і образності в поезії Павла Тичини, Богдана-Ігоря Антонича і Володимира Свідзінського в їх єдності і суперечностях». Захистився він на «відмінно», як, утім, і навчався — спочатку в інституті, потім в аспірантурі.

Час захисту його кандидатської припав якраз на середину горбачовської перебудови, тому незвичні думки й ідеї щодо крамольних чи напівкрамольних ще вчора Антонича, Свідзінського і раннього Тичини були сприйняті навіть поважними літературознавцями, присутніми на вченій раді, прихильно, майже «на ура». Хоча тему дисертації він обрав ще в часи, які прийнято називати застійними, й навідріз відмовився обирати іншу чи якимось змінити її. По суті, керівник, а за ним і факультетська рада погодилися, бо боялися, що історія закінчиться скандалом. Але часи швидко змінилися. Сильвестр же насправді не був ніяким революціонером і нікому не хотів кидати виклику. Він просто писав про те, що йому було цікаво, про що хотів писати.

У своїй докторській, до якої прийшов, правда, аж через дванадцять років, він узявся дослідити творчість менш відомих українських поетів — від Івана Величковського і Климента Зінов'їва, Миколи і Юрія Петренків і Амвросія Метлинського до добрих трьох десятків українських поетів другої половини XIX століття, котрих прийнято вважати другорядними, таких як Василь Мова-Лиманський чи Микола Гук. І не просто дослідити, а довести, що всі вони тією чи тією мірою були новаторами, модерністами, такими, що неабияк збагачували українську поезію. Тема його дисертації викликала ще більший спротив спочатку і в його керівника — а це був відомий, першорядний літературознавець, потім у вченої ради, але він зумів переконати всіх. Щось було в цьому тихому чоловікові таке — зятість, уміння аргументувати, поєднання ерудиції з парадоксальністю висновків? — що зрештою із ним погоджувалися найбільші світила.

Він завжди починав говорити тихо, його мову було чути наче звіддалеку, поступово вона наближалася, ставала голосною, а в якийсь момент майже істеричною, ще в якийсь момент здавалося, що цей чоловік от-от упаде, заб'ється в епілептичному випадку. Але цей короткий спалах несподівано гас, голос знову віддалявся, тепер у ньому міцно сиділа іронія, хоч говорив він зовсім не про речі, з яких варто було глузувати. Він мовби кидав цю іронію перед присутніми — хочете, то нате, дотягуйтеся до мене і до моїх слів. Ну що, не можете? І, як не дивно,

вчені колеги починали боятися цієї іронії, захованої в монотонній, майже байдужій інтонації.

Сильвестр Васильчук ще й викладав у своєму інституті, який недавно став університетом, читав курс новітньої української літератури. Час від часу писав короткі рецензії на нові книжки.

Знав він чудово й світову поезію — від Горация, Овідія, Лі Бо, Вана Вея, Хайяма, Війона до Паунда, Еліота, Фроста, Одена, Хіні і Беккета, не кажучи вже про російську чи польську, але був, як казали його колеги, схибнутим на поезії українській. До того ж поетами він вважав двох Михайлів — Коцюбинського і Стельмаха, а також Василя Стефаника, Григорія Косинку і Юрія Яновського й доводив не раз, що їх тільки помилково зараховують до прозаїків, і вони нічим не гірші від якихось там Сена Жона Перса, Анрі Мішо чи навіть Борхеса.

Пробував і сам дещо писати — етюди, есеї, новели — і навіть надрукував їх у кількох журналах. Мріяв колись написати і свій перший роман. Але щодо роману в нього була ідея-фікс. Якимось він прочитав інтерв'ю одного письменника, здається, іспанського, де той признавався, що мріє написати роман, який би починався з того, що герой цього роману припливає на безлюдний острів і кінчає життя самогубством. Наприклад, застрелюється. І ось після цього на острові, де немає жодної живої душі, й розгортається основна дія.

Спочатку ці слова видалися Сильвестрові абсурдними, не вельми вдалим, таким собі розіграшем

літературної братії. Та щось його привабило в тому задумі, нереалізованому сюжеті, а може, й реалізованому, десь там в Іспанії чи Франції. «А як би я реалізував?» — якось зненацька подумав, і в ньому поселився чортик, такий собі маленький дідько, дідечко спокуси. Після довгих роздумів (час від часу те речення в ньому прокльовувалося і наче курча, що стукає в шкаралупу, просилося назовні) він дійшов висновку, що можливі два варіанти. Перший — описати сам острів, придумати, вигадати, як тільки фантазія дозволить, що могло бути на цьому острові до того, як туди приплив нещасний самогубець. Історії людей, котрі там побували, а може, й завершували там свій земний шлях. Чом би й не назвати роман «Острів самогубців»? Звучить, правда, детективно, а детективів Сильвестр не любив. Терпіти їх не міг. Він почав шукати інший можливий варіант. І знайшов. Це мав би бути більше, або й геть-чисто, мовний експеримент. Він уявляв собі фразу: «Він приплив на острів і застрелився». Далі фраза мала обростати деталями, подробицями — дій, характеру, спостережень головного героя, стану його душі. Оті хвилини, коли він пливе до острова, висаджується на ньому, а тоді оглядає острів, думає про щось, перш ніж прикласти до грудей (чи голови) рушницю або пістолет. Ті самі речення в кожному новому розділі чи підрозділі. З додатком нових — слів, подробиць, образів, речень. І так до самого кінця роману. До останньої крапки, перед якою могло бути те саме речення, з якого роман власне й розпочинався.

Чи вистачило б у нього снаги написати такий роман, Сильвестр не знав. Але вірив, що колись він його напише. Обов'язково напише. І здивує тих літературних щурів, котрі бачать у ньому лише дослідника, критика, котрий спроможний розбирати по кісточках творчість інших. Врешті-решт це теж непогано, хтось же це повинен робити, чому б і не чоловік на ім'я Сильвестр Васильчук? А він вміє робити це доволі кваліфіковано.

Чи те, що сталося згодом із Сильвестром, було відзеркаленням його задуму, жахливої реалізації його в реальному житті?

Чому б не уявити, що він думав і діяв так, як його герой?

Але підстав так вчинити, як вважали донедавна ті, хто його знав, у нього не було жодних. Серед знайомих і колег по філфаку Сильвестр Васильчук мав славу доволі тверезої людини, з чітким логічним мисленням, доволі занудної, часом навіть вельми, хоч певною мірою до реалій життя і не пристосованої. Він був не експресивним, не нервовим, без всіляких, як то буває, «завихрень» і схильностей до депресій. Хоча депресії й траплялися, але навіть до нетворчих людей вони періодично навідуються. Що вже казати про філолога-літературознавця.

Сільське кладовище поливав холодний осінній дощ. Якась молода, доволі інтелігентна з вигляду жіночка (вчителька? конторський чи сільрадівський праців-

ник?) поділилася з ним парасолькою. Дощ почався, ще коли тіло Георгія виносили з хати. Сильвестр почув, як хтось сказав, що, бач, небо заплакало, значить, покійник був доброю людиною. Він уже знав, що Ніниного чоловіка дуже швидко, за якихось півроку чи місяців сім з'їв рак крові. Що небіжчик був мужньою людиною і ще на початку осені копав картоплю на своєму полі й навіть помагав як міг, пособляв сусідам, хоч можна уявити, як йому вже боліло, як його виснажувало.

Заплакана Ніна стояла біля труни, дивилася на того, кому єдиному серед цього гурту був байдужим цей холодний дошкульний дощ. На її обличчі поставило свою печать справжнє, непідробне горе. Поруч стояли її четверо дітей — найстарша донька, котрій ішов сімнадцятий, училася вже в університеті, двоє синів чотирнадцяти й одинадцяти років, наймолодша донька навчалася у другому класі.

— Дякую, що ти приїхав, — сказала Ніна три години тому.

Він перед тим пройшов незнайомим селом. І був незнайомим сам собі. Чужим, це відчував напевне.

Він вирішив, що треба їхати на похорон, учора ввечері. Відповідь на своє запитання «Чому вона згадала про мене?» (адже не належав ні до рідні, не спілкувався стільки часу, й узагалі, якщо розібратися, був ніким для цієї сім'ї) він отримав наступного дня. До того був момент, коли труну з висохлим пожовтілим тілом ще недавно такого могутнього чоловіка опустили в могилу. Була дорога до Ніниного

дому, найбагатшого в селі, у чому він уже міг переконатися (а втім, мабуть, так і мав жити єдиний у поліському селі фермер), коли розшукував, де вона живе. Був поминальний обід, слова підбадьорення, які кожен, вже вийшовши з-за столу, казав господині, і її слова, коли Сильвестр підійшов і нахилив голову: «Якщо можеш, залишся ночувати».

11

Одного разу Ліда розповіла йому про свій дивний сон. Їй приснилось незнайоме село, геть темне, без жодного вогника, вона йшла вулицею цього нічного села, дивуючись, як тут опинилася, і раптом почула голос: «Впізнай, кого зустрінеш, інакше звідси не вийдеш».

— Після цього мені стали траплятися люди, вони проходили мимо мене, і я придивлялася до них, наскільки це було можливо в темряві, — розповідала Ліда.

— І ти когось упізнала? — спитав Сильвестр.

— Ні, уяви собі, ні. Але коли проходив мимо мене якийсь чоловік, він сказав: «Спасибі, що ви мене не впізнали». Я намагалася пригадати, хто це, але так і не змогла. Вони йшли і йшли мимо мене. Коли ж пройшов останній, я стала і з жахом чекала, що далі буде.

Вона зробила паузу. Сильвестр теж витримав паузу, а тоді спитав:

— І що ж було? Що було далі?

— Нічого, — відповіла Ліда. — Я прокинулася. Дивний сон, правда? Що б він значив?

— Нічого, — сказав Сильвестр.

Нічого не трапилося і з Сильвестром тієї ночі в будинку Ніни. Коли він розплющив очі, огорнутий темрявою, в кімнаті, де його поклали спати, у цьому великому, солідному, як для села, будинку стояла тиша. Її не порушував жодний звук. Світ наче вмер чи завмер у передчутті чогось страшнішого за смерть.

Сильвестр подумав, що добре було б встати й вийти на вулицю. І зустріти там, наприклад, привида Ніниного чоловіка. Хоча він не знав, коли з'являються привиди померлих — відразу після їхньої смерті, після дев'ятого чи сорокового дня?

Він подумав, що це суттєвий недолік для нього як для філолога, котрий таки досконало знав український, а також слов'янський, германський (німецький, англійський, скандинавський) фольклор. З'ява привида померлого — це могло б стати темою якогось специфічного дослідження. Короткого есею абощо.

«Господи, я блюзнір», — подумав Сильвестр.

Але мук совісті не було. Не було навіть бажання сходити в туалет. Тільки відчуття, що він належить до цієї абсолютної тиші.

«Я, очевидно, мав сказати сьогодні щось особливе Ніни, якось її підтримати, — подумав він. — Знайти якісь слова, які, може, вона від мене чекала».

Але він не знав, що саме мав їй сказати. Все, що було колись, перегоріло. Почуття, здивування Ніниною поведінкою, все, що було... Це він відчув ще раніше, а сьогодні остаточно.

«Але чому тоді ти приїхав?» — спитав він себе.

Відповіді не знайшов. І, як не дивно, до нього по-волі став підкрадатися сон.

«Ходить сон коло вікон, а дрімота коло плота, — пригадав він. — Як там далі? Сон питає у дрімоти... А що він питає? Чиї це слова? Не можу пригадати. Чи це з фольклору?»

Тут він пригадав: «Сон питає у дрімоти: де ми будем ночувати?».

«А я маю де ночувати, — подумав Сильвестр. — І останній рядок невідомо чийого вірша — ганьба мені, не можу пригадати автора — я придумав сам. Я засинаю, втікаю у сон. Від кого? Від привида, з яким хотів зустрітися?»

12

Розмова відбулася після ранкового походу на цвинтар, до свіжої могили. Після сніданку, випровадив родичів (лишалися мама і сестра). Сильвестр ще подумав на кладовищі, що весь ритуал — і вчорашній, і сьогоднішній — тема для окремої новели, а може, й повісті або роману. Обрамити дію цим ритуалом чи помістити всередину ритуалу, гм, цікаво...

— Я прошу тебе не дивуватися тому, що ти почувеш, — сказала Ніна.

Вони сиділи вдвох у тій кімнаті, де він ночував. Ніна цього разу була в темно-синій кофтині й чорній спідниці. Гладко зачесана і, як і мало бути, сумна, з припухлими повіками.

— Я розумію, як ти можеш потрактувати мої слова, — сказала вона. — Мені б годилося їх вимовляти через рік, хоча б через рік. Але я не хочу лицемірити перед тобою. Не хочу. Тому скажу так, як є. Я любила. Дуже любила Георгія. Можливо, люблю його й тепер. Не знаю, чи так можна сказати. Але я вже майже рік знала, що він приречений. Ми їздили і в обласну лікарню, і до Києва. Повір, я не шкодувала грошей. Хотіла врятувати, дуже хотіла, але...

Те, що сказала вона далі, після розповіді, як протікали останні страшні тижні її чоловіка, було схоже на марення, якби тільки не промовлялося чітко, майже без інтонації. Утім, про марення — то вже подумав Сильвестр.

Ніна сказала, що життя є життя. Від нього нікуди не дінешся. А життя таке, що вона лишилася сама. У неї ж лишилося велике господарство. Георгій став першим фермером у їхньому поліському селі й єдиним, хто, незважаючи на всілякі прикροщі й труднощі, фермерство не покинув. Нині в нас двісті гектарів власної й орендованої землі. Зрештою, ти ж бачив. Два трактори, комбайн, дві машини, віялка, не кажучи вже про дрібний реманент. І четверо дітей. Ну, Людка вже доросла, але за навчання в університеті також треба платити. Так, якось цей рік, до наступної осені, я вже протягну, допоможуть мої і Юрині родичі, кому треба, я заплачу. І все одно цьому господарству потрібен чоловік. Чоловік, господар, як не називай, а суть одна. Запускати господарство я не хочу, це було б безглуздо. Мені подобається господарювати,

до того ж є обов'язок перед дітьми. Отож поява нового чоловіка в цьому домі неминуча. Не морщся і не засуджуй, це так, це реальність. Георгій десь за тижнів два до смерті також просив мене виходити знову заміж, не бути самотньою. «Приведи сюди хорошого хазяїна», — ось як він казав. Ще: «Не марнуй світу й не надривайся сама».

Звісно, продовжила Ніна, у селі чимало чоловіків, котрі не проти стати господарем у цьому домі. Вона знає це й відчувала такі погляди, ще коли Георгій не захолював. Але вона надто добре знає їхніх, гаївських, чоловіків. З тих, що вільні, — або п'янички, або непутьові. Є такий Гордій, правда, не п'яниця і до роботи нарваний. Але садист: перша дружина померла від побоїв, це всі знають, хоч йому і вдалося відкрутитися від суду завдяки двоюрідному брату-адвокату. Друга жінка, покалічена, швендяє по селу, співається, а час від часу приходить і за шматок хліба та ту ж чарку наймитує в колишнього чоловіка. Ні, Гордій не для неї, хоча й можна було спробувати поборотися і приручити. Може, вона б і зуміла. Він не такий і страшний, як здається. Але не хочеться витратити часу і нервів.

Те, що сказала далі Ніна, приголомшило Сильвестра. Поставило його правцем. А сказала вона просто і буденно, дивлячись йому у вічі й навіть у якийсь момент узявши за руку, що, добре подумавши, вона вирішила — найліпше їй підходить на другого чоловіка він, Сильвестр. Ні, ні, не заперечуй, хоч, може, ти й здивований. Знаю, що ти не пристосований до сільського життя і господарювання... Знаю, що ти

пишеш дисертацію, все знаю. Але послухай далі. Твоя непристосованість...

— Дуже непристосований, — сказав Сильвестр.

Але всього можна навчитися, заперечила Ніна. Можна, можна. Якимось так м'яко заперечила, тихо, з особливою довірливою інтонацією. І ствердила, що можна, тихо, але наполегливо. Ти досі любиш мене, досі потаємно закоханий, не заперечуй, я знаю, вирішувати тобі, але ти зможеш всього навчитися, чомусь мені здається, що це тобі до снаги і буде навіть цікаво, що ти зможеш, що ти найкращий з усіх, кого я знаю... Я даю тобі шанс...

«Я даю тобі шанс», — то, мабуть, останнє, що він почув. Що далі говорила Ніна? Він провалився в якусь глибоку-глибоку яму. Яма була з прозорими синіми, ні, блакитними стінами, за ними було безліч людей, і всі вони мали тільки два обличчя — його і Ніни.

Ті люди щось також говорили, про щось сперечалися. Він також не чув їхніх слів. А потім вони замовкли — разом, раптово. Ті люди, з обличчями їх обох, на них і дивилися. Вони питали, чи він чув їхню розмову. Ні, не так — чи він пізнає їх? Тільки не кажи, хто ми, — просили водночас їхні погляди.

У маленькій напіврозваленій хижці на березі озера ось уже три з половиною тижні жила дівчина. Запаси продуктів, які вона принесла з собою, закінчувалися — вчора вона доїла останню м'ясну тушонку,

відкрила останню банку сайри. Лишилася ще банка кукурудзи й пакет сухарів. Ідіот, який мав прийти чи приїхати ще тиждень чи хоча б днів п'ять тому, не йшов. І чи прийде він узагалі? Дівчина дедалі більше сумнівалася. Вона вже нервувалася і готова була покинути хижку.

Майже місяць тому, якщо точніше, рівно двадцять п'ять днів, на вулиці в Лучеську до неї підійшов той тип. Доволі вродливий, при галстуку, років так на сорок, типовий клерк. Так вона тоді подумала.

Він запропонував сходити на каву. На каву, то й на каву, їй було все одно. Місяць тому її вигнав господар кіоску на ринку. Якийсь там його засраний агент підгледів, що вона завищувала ціну на те шмаття, а різницю клала собі в кишеню. Різницю! Щонайбільше сотню за день. А бувало, що й дві-три десятки. Ми повинні працювати чесно, ось як просторікував той гад. Ну нехай, викрив, подався своєю чесністю, всі ж на базарі знають, що починав з рекетира, але він нагрянув до неї на квартиру разом зі своїми гевалами й забрав усі гроші, геть усі. Начебто він порахував, скільки вона вкрала. Пригрозив: якщо спробує комусь скаржитися, то буде ще гірше.

«Гірше не буде», — подумала Світлана.

Вона написала заяву в міліцію, але не віднесла її. Не тому, що злякалася. Щось їй підказувало, що вона програла своє життя. Програла завчасно, пора було прощатися не тільки з мрією про університет чи квартиру, на які й збирала гроші, але і взагалі з усім цим життям. Життям, яке велике лайно, тільки й усього.

Розмазане і розкидане. Вона пов'язла в цьому по самі вуха. Молоточки в її голові застукали з усієї сили й дедалі голосніше, що ніякої квартири не буде, ніякого університету, смішно було вірити в це з самого початку. Скільки років треба було обдурювати того чмура, відщипуючи собі крихти, щоб щось назбирати?

«Скільки років треба, щоб знову повірити в себе?» — спитала начеб когось стороннього.

Відповідь — нуль.

Перед нею постав той день, коли Коля і Рома, її хлопець і його товариш, привезли сюди, до Лучеська, коли Коля сказав, що вона йому вже набридла, як гірка редька (ні, він сказав значно грубіше), що він її прилаштує в бар до родича, це єдине, що може зробити, у нього післязавтра весілля. Не смій приходити, не смій погрожувати, що ти Ірі пообриваєш коси, обіллеш обличчя сірчаною, соляною чи якоюсь кислотою, я її люблю, дурепо.

— А як же я? — казала вона вкотре.

Отримувала відповідь, яку вже чула не раз і не раз повторювала подумки: так він нічим їй не зобов'язаний, абсолютно нічим, ніколи не клявся в коханні. Яке кохання, Боже мій, вона справді причепилася, мов реп'ях до дупи, вона його любить з якогось там класу. Він міг і далі нею користуватися як хотів, трахати, трахати всіма способами, якби хотів. Ні, він, бачте, буде тепер тільки з Ірочкою, Іринкою, Ірусєю, сухопарою курвочкою, котра передавала всім хлопцям у містечку й околицях. Чим вона ліпша? Так само ні освіти, ні багатства, правда, молодша на два роки,

але що таке ті два роки. До того ж мордою не вийшла, як у ховраха, хахаха. Весь час мригає, ніби моркву їсть.

— Тобі цього не зрозуміти, — каже Коля, — хоча б могла, якщо мене справді любиш. Якби трохи мізка-ми поворушила.

— Все одно ви не житимете, чуєш? — затято каже Світлана. — Я щось їй зроблю і тобі зроблю, якщо ти нічого не розумієш.

«Мав би зрозуміти, — хотіла сказати, — мав би згадати, ти не можеш забути».

Не сказала. Слова застрягли в горлі, бо раптом похолола — невже їхня спільна пам'ять належить тільки їй?

Це вже в минулому, як і той день, коли її заводять у бар, знайомлять із власником, чи хто він там, старим, лисим, схожим на бочечку, з масними очима, які її заковтують. Вона знає, що ніколи тут не працюватиме, що ніколи не повернеться до їхнього задрипаного містечка і не вилле кислоту (будь-яку) на обличчя (і так бридке, сіре й невиразне, з виряченими мавпячими очима), обличчя, обличчя курвочки Ірочки. Курвиська, курвища, от.

— Дуже добре, мене все влаштовує, — каже вона, проте, лисому щурові-бочечці.

Коля задоволено посміхається — він її вигідно збув. Рома раптом невдоволено супиться. Він виходить, він її затримує перед тим, як сісти з Колею до своїх старезних, полатаних «Жигулів». Чіпко бере за руку, притягує до себе. Вона чує, як він часто дихає.

— Я тобі маю щось сказати.

—Що?

—На одну хвилинку.

Рома відводить її за ріг бару. Тягне, наче на ланцюгу, вона збивається з ходи. Вірний слуга чи ад'ютант Колі каже, що вона могла б вернутися назад, у місто, їхнє місто, він її любить, і якби вона згодилася, був би їй найкращим чоловіком у світі. Знаєш — яким? Найвірнішим. Найвідданішим. Вона потім намагалася навіть порахувати, скільки там було тих «най» — щось сім чи вісім.

—Ой, Рома, Рома, чи в тебе всі вдома? — Світлана торкнулася його руки пальцями з рожевим манікюром, а потім його губ своїми.

—Ось так, Ромчику, — поглянула у збентежені очі.

—То ти... згодна?

—Звичайно, — сказала вона. — Після дощичу в четвер. І снігу в липні. Аж п'яна від щастя, Ромчику.

—Ти таки сука, правду каже Коля, — змінив тон Рома — сказав сумно й приречено, і їй миттєво подумалося, чи не вигадав це раптове, несподіване освідчення сам Коля, а вигадавши — підштовхнув до неї Рому.

—Яка я рада, Ромчику, що ти це зрозумів, — сказала вона. — Тобі тепер буде легко жити, дуже легко. За суками не сумують.

Вона пішла ще далі за ріг. Від них обох. Знала одне — сьогодні четвер, завтра п'ятниця, завтра вона десь тут, у цьому місті, сама собі шукатиме роботу.

Так і трапилось, і тра... і тра... Тоді її мучила нудота, підступила до горла. Як би вона хотіла

виблювати — те, що сьогодні випила, все своє життя... Але нудота тільки розхитувала землю під ногами, заколихувала, присипляла світ, щоб він не чув її крику, не відчував її болю.

Тепер вона роботу не шукала. Шукала дива, хоча знала, що його не буде. Проте воно постало в образі клерка, чи хто він там.

— Я хотів би пригостити вас кавою, — сказав «клерк».

14

— Ти, звичайно, можеш не прийняти мою пропозицію, — промовила Ніна. — Ти вільний зробити як хочеш. Зрештою, у тебе цілий рік на роздуми. Можеш протягом цього року навідатися, а можеш — ні. Єдине прохання — повідом про своє рішення. Утім, якщо ти не прийдеш через рік, це й буде твоїм рішенням.

Ніна підвелася. Стояла виструнчена і напружена. Наче голка. Розмову було закінчено. Хоча дев'яносто відсотків розмови (чи скільки там?) було її монологом. Майже безперервним.

Він мав би сказати — вибач, давно все перегоріло. Давно минула моя закоханість, шкільна, юнацька закоханість. Безнадійна шкільна, юнацька закоханість. Я давно кохаю іншу жінку, з якою вже прожив дванадцять років (хіба ти не знала, що я одружений?), маю двох доньок-близнят, яких дуже люблю, їм теж по дванадцять, вік складний, хоча проблеми тільки зі старшою, Вітою (старшою на п'ятдесят хвилин), та

Літературно-художнє видання

ЛИС Володимир
Острів Сильвестра

Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Художній редактор *А. О. Попова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *Ю. С. Любавська*

Підписано до друку 31.10.2019. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Minion Pro». Ум. друк. арк. 11,76.
Наклад 6000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдва, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua

• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів

e-mail: publish@ksd.ua

Запрошуємо до співпраці художників,

перекладачів, редакторів

e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(067)703-44-57

e-mail: trade@ksd.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55

e-mail: kyiv@ksd.ua

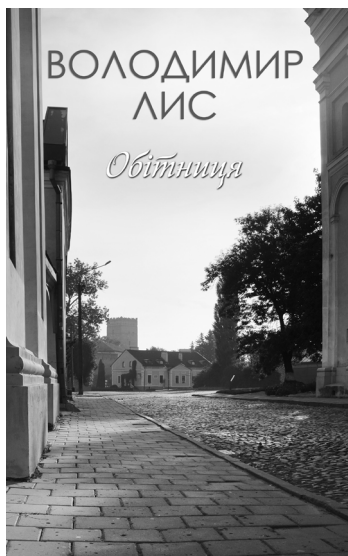
Лис В.

Л63 Острів Сильвестра : роман / Володимир Лис. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 224 с.

ISBN 978-617-12-7124-1

Людина припливає на безлюдний острів, щоб покінчити з життям. Лунає фатальний постріл з рушниці. Фінал життєвої трагедії? Але виявляється, що це може бути початком химерної та захопливої історії, де переплітаються минуле і майбутнє, любов і боротьба за своє «я», шлях до себе й інших, втеча і повернення. Де тільки Пінга і Понг, зайці з дивного острова посеред лісового озера, здатні врятувати самогубця. Де можна виправити минуле і змінити майбутнє. Як це зробити?

УДК 821.161.2

Хтось дізнався про давній гріх старого Антона Личака, надіслав листа з єдиним реченням: «Час повертати борг» — і збурив його спокій. А в сусідки Ольги своя драма: її син закохується в дочку бізнесмена Єгора, і та відповідає взаємністю, — але юна пара не знає, що насправді вони брат і сестра. Повертається з колонії Богдан, засуджений за вбивство, якого не чинив. Його дружина обрала щастя з іншим, а донька й не підозрює, що в неї є тато...

Долі мешканців вулички з символічною назвою Обітниця переплітаються в тугий вузол, де свої драми і щемливі стосунки, давні й теперішні почуття. Кожен з них давав свою обітницю. Та чи кожен дотримався її крізь час?

Як же не хотілося молодому економістові Юрку їхати в той незначимий Вербівськ! Та хіба можна відмовити самому Іванові Банчуку, першому секретареві тамтешнього райкому партії? Ще й це дивне попередження від незнайомки... Чому вона сказала, що там він потрапить до жорстокої банди? Пророцтво справдиться через роки, в незалежній Україні, коли вже солідний бізнесмен Юрій отримає анонімного листа із вимогою відновити сумнозвісну зелену дачу. Чоловік іще не здогадується, що невдовзі він, той-таки Банчук і лікарка Таїса, яка попереджала про небезпеку, перетворяться на в'язнів цього будинку. Бо у долі свої розрахунки і рахунки, за якими треба платити...

Єва була найвродливішою дівчиною в селі, але чоловік, якого вона покохала на все життя, одружився з її сестрою Павлиною. Єва поламала їхній щасливий шлюб... А на старість лишилася самотньою. Як і Адам, що все життя до нестями любив чужу дружину. Друзі Адама, колишні хулігани та відчайдухи, «дідусі-розбійники», вирішують одружити цих двох. Та як звести упертих самітників? Тим часом у великому місті Ліза, онука Павлини, буде своє життя разом із коханим Степаном. Однак, здається, вона втрапила у велику халепу... І тепер спалахне боротьба двох молодих за своє щастя, і несподівано в цю боротьбу втрутяться не такі вже й прості діди з польського села...

Знайомство з містечком Стара Вишня для молодого випускника юрфаку Георгія виявилось моторошним. На його руках померла провідниця потяга Людмила. Незабаром знаходять задушеною дівчину Нілу. Георгій відчуває: в Старій Вишні коїться щось дивне й жахливе. Останньою краплиною стає раптове самогубство судді, після чого містечко поринає в темну круговерть... Але виявляється, що саме Георгій має стати наступником загиблого. Він одержимий жагою справедливості, бажанням нещадно карати винних та нарешті розплутати всі темні історії.